

ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

C. DEL VECCHIO.

[11]

erl)

ui inculti
aurum ad
cisset of-
s robore,
quae sola
ne fortior
nisi hoc
ssimi! Sta-
em suam
: Papae!
nam fura-
sem, noctu-
exploram
luc quasso
uum luce
uspendent
na vigiliis
haec sunt
ratia Cae-
rotus extin-
duo mihi
s iam spes
liter meam
retiet. (*In*
, huc ades!
atus tristis
s: hoc enim
atis nomine.
os decipere,

rvine, mune-
cum bona
quam affatim.
nimi magni-
e, generosae

r, Sponsor.
TICANIS.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,
pretio quod sequitur:

JOSEPHI FORNARI **Communia vitae.** Phrases et formulae ad latina col-
loquia instituenda:

Fasc. II: *Voces animalium, De officiis.* – Lib. 3,00.

JOSEPHI FORNARI **Fridianus** et **Francisculi prandium**, Milesiae
fabulae scenis accommodatae apud ephebea facile agendis. – Singulae
lib. 2.

HERMINII IACOBELLI **In campo latinitatis novi flores.** – Si tegu-
mento solut. lib. 5; si xyloina structura aureoque titulo decorat., lib. 6.

I. B. FRANCESIA **Euplius**, **Ad Romam**, Actiones dramaticae. – Sin-
gulae lib. 1,50.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus
pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integral ALMAE ROMAE col-**
lectionem habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXV,
paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libella-
rum 275 pro Italia; pretium duplicatum, libell. Italic. scilicet 550, pro
exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam
syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requiren-
dae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del
Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est non sinit ut
foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pretium subnotationis an. MCMXXVI est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicis lib. 30 exaequans; *ante solendum rectoque trumite mittendum ad IOSEPHUM FORNARI doctorem, Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

DE SCHOLARUM OFFICIIS

In veterata opinio est, unicum scholae munus esse scientia adolescentes erudiendi; mores autem fingendi, animos ad virtutem formandi, parentibus. Atque hoc liberenter paterni maternique nominis reverentiae omnes concessissent, nisi perditimores, nisi lues illa ad suum commodum quaecumque aguntur referendi tum familias tum rempublicam pariter vulnerarent. Quum vero cavendum sit ne quid hominum universitas detrimenti capiat, duplex attribuendum videtur scolis officium, erudiendi scilicet, atque educandi.

At educatio triplex facile appareat, civilis nempe, politica et religiosa. Velim etiam quartam addere speciem, familiarem utique, ut singularum societatum speciei, in quibus naturaliter versatur homo, cultus respondeat idoneus. Quadruplicem dicamus igitur educationem scholae credendam; non enim illis assentior, qui moralem tantummodo et civilem tenentes, aut imperfectum quoddam, aut confusum proferunt, in quo «nec pes nec caput uni reddatur formae», dum, inter civilia iura et officia, illa quae sunt politica ebulliunt; dum in ea quae politica et moralia struis, religiosi convenient inopina, inexspectata ac tamen suprema. Quid leges sine moribus? Et quid absque religione mores? Angusta inno-

centia est ad legem bonum esse; sibi fides probitas et humanitas vindicant, quae omnia extra publicas tabulas sunt; neque ipsa lex aliquid, praeter terrorem presentem, callido facile cuivis vitandum habet, nisi et iusta et aequa sit, et a numine deorum rationem traxerit.

Dociles effingat schola filios, matres deinde et patres egregios, optimos cives, integerrimos magistratus, austeros iudices, pios milites, remotis inquis imperiis, necesse est; secus dissidium, quod anteac tempibus comprimi non valuit, immo etiam, acuens aestu contentionis, longius disagregavit atque disiecit eos, qui paulo ante proximi disserebant.

Quaestiones vero huiusmodi non absolvendae et resolvendae modo, sed omnino aptandae sunt ad usum vitamque nationum, ad bonum civitatis atque familiae, ut illa generi humano sternatur via ad ea tantum sentienda, quae recta, bona iustaque sint, ad ea omnia superbius reicienda et respuenda, quae societatem, cuiusvis nominis et generis illa sit, — nos autem nihil praeter bonum et honestum praesumimus — quomodocumque possint labefactare.

Quippe tunc erit optimum omnibus, quum quisque, pacata republica, et optime agat et beatissime vivat: tunc erunt generis humani deliciae, quum terra erit sermonis unius et labii eiusdem; non quod

omnes eodem loquuntur idiomate, sed quod omnes prius illa quaerant, quae universis, non quae sibi prosint; tunc erit pax et felicitas temporum, quem non una lex erit Atheneis, alia Romae, alibi alia, sed eadem interminabilis utique et perpetua, unusque legis moderator, qui rerum hominumque est Pater et Auctor, Deus. Scimus enim, historia teste, eas praevaluisse maxime gentes, quae tali sunt usae concordia; et videmus nunc Europam nostram, Asiae et Africæ hac ipsa de causa praestare, itemque eas gentes exhibere, quae, ab Europa deductæ, unitate magna et foedore in Americis imperant.

Hic enim operæ pretium est, atque hic omne pondus, ut ita inter se concilientur iura, ne iura aliena concilcent; ita inter se diversa conserantur officia, ne aliud proximum implicant vel remotum; et amice inter se coniurantia bonum tam in singulos quam in universos aequo cornu plenoque diffundant, ne, dum flumen conflicit, rivus arescat.

At quo ritu haec adstrui possint, ego, potiusquam ab obscurissimus conjectationibus et acribus disceptationibus, deducendum ex historica animadversione puto, quae inquiratur undenam populus ille latrex, qui terras omnes possedit in consilio et patientia, illud assequutus sit, quod quingentis annis obtinuit, neque amisisset, nisi privatorum civium ambitione, nisi luxu, vitiisque asiaticis punicisque, Romanæ contabuissent virtutes.

Atqui, si Horatio credimus, omnia in moribus, quibus imbuuntur adolescentes, posita sunt; non enim aliud in illo saeculari carmine ad Romani imperii incolitatem is precatur, quam unum hoc:

Di, date mores facili iuventae!

Mores autem iuventae inserere scholarum disciplina potest ac debet: quae enim teneris ab unguiculis didicimus, altius haerent animo, nec facile oblivione teguntur primo, nec inde delentur. ROMANUS.

Eucharisticum Prodigium Senense

Adventante Eucharistici Internationalis Conventus celebrationē, quae mense Iulio, Chicagine in urbe Civitatum Foederatarum Americae Septentrionalis fiet, magna opportunity atque utilitati fore duxi mentionem in nostro commentario revoare Eucharistici Prodigii Senensis, perfectae scilicet et absolutae conservationis Ss̄mi Sacramenti sub specie panis; quae ab anno millesimo septingentesimo trigesimo ad nostros dies Senis perdurat, in Sanctae Catharinae ac Sancti Bernardini gloria illa patria.

Nihil enarratio historicis documentis, iisque summa fide dignis, destitutum. Ipsemēt in pertractando arguento omne meum studium ac diligentiam adhibui, ut haec historica disquisitio numeris omnibus absoluta evaderet.

Quaestio autem est de prodigio, quod tale est, non solum propter suam causam efficientem, sed etiam propter modum et circumstantias, in quibus evolvitur et perficitur. Est enim prodigium, seu miraculum, *id, quod divinitus fit* (ideoque non humanitus); et *fit praeter ordinem particularē communiter servatum in rebus*.¹ Quapropter *miraculum* voco, ut ait S. Augustinus, *aliquid arduum, aut insolitum supra spem vel facultatem admirantis.... ad aliquid divinitus annuntiandum nostris sensibus*.²

Itaque Senis, in Italia, in templo S. Francisci, quod, ut decet, regunt Religiosi ex Ordine Fratrum Minorum Conventualium, die xiv mens. Augusti, an. MDCCXXX, furto ablata fuit Pyxis, continens plus quam tercentas «Particulas», consecratas ad sacram convivium frequenti populo dandum die festo Assumptionis

¹ S. THOMAS, III, Q. XXIX, art. 1, ad 2.

² S. AUGUSTINUS. *De Trinitate*, lib. III, cap. IX.

Beatae Mariae Virginis. Post tres dies sedulae et anxiae inquisitionis, Particulae inventae fuerunt in quadam eleemosynarum capsula, extante in proximiori templo, et quidem immixtae inter pulverem, araneas et patredinem. Juridice demonstrata *ad evidentiam* ipsarum identitate, praeseatae Sacrae Particulae, ad memoratam Ecclesiam translatae, a fidelibus civitatis Senensis, et ab incolentibus pagos et oppida viciniora, certatim ad sacrilegam expiandam iniuriam, speciali et assiduo cultu venerantur.

Deus ipse, qui tales cultum remuneratur, efficit, ut Sacrae Particulae nullum corruptionis signum exhibeant, et Sacerdotes nonnisi minimam earum partem consumant. Conservationis perdurantis factum, quod vulgo fuit miraculo adscriptum, prouti tale, anno MDCCCLXXX, primum a Ministro Generali memorati Ordinis, deinde a Ministris Provincialibus, usque ad annum MDCCCLXXXVII fuit canonice recognitum.

Sequuntur formales requisitiones ab anno MDCCCLXXXIX usque ad annum MCMXIV ab Archiepiscopis peractae: qui simul cum Theologis, Medicis et Peritis perfectam et absolutam Sacrarum Particularum incorruptionem in tot temporis periodis, circa gustum, tactum, consistentiam, luciditatem et colorem iure, meritoque confirmant.

Peculiarem mentionem merentur experimenta physico-chimica, quae, in recognitione peracta anno MCMXIV, athenaei Doctores, quorum praecipuus Syrus Grimaldi, nuper, proh dolor! morte abreptus, honoris ergo recolendus, sub vigili direktione Archiepiscopi Senensis, Prosperi Scaccia, adhibuerunt.

Unius Sacrae Particulae fragmentum, immersum in aqua distillata, visum fuit post breve tempus tumescere, instar panis: additis vero duabus guttis *lucnis mucoscentis*, color ruber-pallidus producitur: argumentum *tenuissimae acidae reac-*

tionis, quae est propria ordinarii azymi panis, atque ordinariae farinae.

Aliud praeterea Sacrae Particulae fragmentum, duabus infusum *tincturæ iodii* guttis, visum fuit vehementi caeruleo colore affectum, ad ostendendam amyli praesentiam, quod est praecipuum ac potius panis elementum.

Dignum est, quod maxime consideretur, in hac scientiae pervestigatione prolatum iudicium: Sacras nempe Particulas classicum exemplum exhibere illius conservationis, in quam ne tempus quidem visum est sua iura exercere.

Quod iudicium, continua et quotidiana experientia, usque ad nostros dies amplissime confirmatur. Quare Senis, in Ecclesia S. Francisci, summa cum admiratione animadvertisimus, elapsis fere bis centum annis, plusquam ducentas Sacras Particulas incorruptas et absolute integras adhuc asservari: videlicet Ss̄mae Eucharistiae Sacramentum sub panis specie conspicimus per duo circiter saecula perstans, praeter omnem naturae legem, et omne quotidianum experimentum. En prodi-
gium, *quod divinitus fit, praeter ordinem communiter servatum*; en singulare fac-
tum, vel, ut melius dicamus, unicum inter eucharistica prodigia, sive in se ipso con-
sideretur, sive in longa eiusdem diutur-
nitate, ita ut non modo praesens tempus respiciat, sed etiam futurum amplectatur.

Nunquam dici auditum fuit, vulgares noctras Particulas, confectas et consecratas ut intra breve temporis spatium ad distribuendam fidelibus sacram synaxim adhibeantur, neque ea diligentia, Sacris Speciebus debita, custoditas; continuo obnoxias aëri, humiditati, pulveri, e quibus efficacissima exoritur corruptionis propaga-
tio, etiam unius anni spatio in Ciboriis Ecclesiarum nostrarum, in Pyxidibus inte-
gras asservari. Quid vero dicendum erit,
si huiusmodi temporis spatium ad duo fere saecula producatur? Si vel ipsi doctis-

tissimi viri pro certo habeant absolutam hanc conservationem infra praesentis temporis limites non circumscribi, quum Sacrae Species, Senis veneratae, nullum omnino corruptionis indicium praeseruant?

* *

Quo posito manifesto prodigio, veluti puerilia habenda sunt, quae ordinario obiciuntur: « *Curnam Sacrae ipsae Particulae non fuerint suo tempore consumptae, vel adhibitae pro sacra Christifidelium communione* ». Si, prouti animadvertisimus, miraculi auctor est Deus, ab eius utique numine repetenda sunt omnia eiusdem miraculi adiuncta. Si Dei fuit voluntas, ut istud miraculum fieret, numquid homo potuissest inanem reddere divinam hanc voluntatem, consumendo Sacras Particulas, quas incorruptionis munere a Deo ipso donatas, hodie cernimus, atque admiramus? Nonne homines et tempora divinae subsunt voluntati?

Suspiciose vero cogitantibus aliquam Particularum suffectionem vel substitutio nem, temporum decursu, respondemus, in rebus historicis rationem habendam factorum, minime vero suspicionum. Atqui circa rem, de qua agimus, nullimode dubitari potest, Sacras hodiernas Particulas easdem omnino esse, atque illas quae anno MDCCXXXI confessae, consecratae, im pie abreptae ac divinitus repertae sunt.

Abstineamus comparationibus, quas eucharisticorum prodigiorum historia supeditare potest. Sed tamen quia inter miracula in genere reperiuntur differentiae, et quidem notabiles: ideo exaggerata dici nequit assertio, Senense prodigium reliquis praestare, eo quia diuturnam conservationem respiciat unius e duobus sensibilibus elementis, quibus Iesus Christus, Dominus Noster, veram, realem atque substantiam praesentiam suam adnectere, et subordinare voluit. Quod si haec deficit

per elementi alterationem, eodem integro manente, eucharistica et Sacramentalis praesentia Iesu Christi indeficiens perseverat. Iamvero variae recognitiones perfectae, quotidiana experientia, sensus ipsi absolute integras nobis ostendunt Sacras Particulas, Senis veneratas, quae iam ab anno MDCCXXXI consecratae fuerunt. Igitur historia, fides, scientia nos omnino tutos reddunt, nullam praeter temporis differentiam reperiri inter Sacras Particulas recenter consecratas, et illas a duobus fere saeculis, consecratas pariter Senis.

* *

Eucharisticum proinde Prodigium Senense suapte natura se commendat non modo fidelium venerationi, verum etiam studio Theologorum, Historicorum, « Apologetarum », nec non eorum omnium qui catholicam doctrinam exponant atque illustrant.

Eucharisticum Prodigium Senense admirationem Summorum Pontificum, Benedicti XV, immortalis memoriae, nec non Pii XI, feliciter regnantis, vehementer excitavit, pariterque plurium Eminentissimorum Purpuratorum Patrum aliorumque virorum dignitate praestantium, qui per tantum temporis spatium, praesentes rem cognoverunt.

Eucharisticum denique Prodigium Senense summis laudibus extollitur ab innumeris fidelibus ex omni ordine, qui ad illud contemplandum Senas frequenter se conserunt.

Ita etiam fit ut Eucharisticum Prodigium Senense in omnibus Eucharisticis Conventibus, tum unius gentis tum plurium, ampliore mentionem mereatur, quum eorumdem finis, sicut miraculi nostri, sit fidei, venerationis et cultus augmentum erga illud augustissimum Mysterium, quod nobis omnibus est fons vitae, integræ vitae, aeternæ vitae.

AUGUSTINUS RUELLI O. S. A.

QUI FUERUNT ...

Desideratus Mercier.

Duobus abhinc mensibus, a. d. x Kal. Febr., universa hominum societas infausto feralique nuntio perculta est, Patrem purpuratum Desideratum Mercier, Meclinensis Archiepiscopum et Belgicae Primatem, iam dudum infirma valetudine laborantem, sanctissime diem supremum obiisse. Qui vir quum tot ingenii animique dotibus excelluerit et in nostrum Praecolum benevolum usque sese ostenderit, huic non immerito nos, postremi forsitan, laudibus prosequemur.

Nobilis Belgarum natio ei patria fuit exeunte anno MDCCCLXI. Post philosophiae et theologiae studia, anno MDCCCLXXIV sacris initiatus est. Ab a. MDCCCLXXVII ad a. MDCCCLXXXII philosophicas disciplinas tradidit in Mecliniensi Minore Seminario, cuius regimini interim praefectus fuerat, veteri Moderatore Dourussaz ad episcopalem dignitatem evecto.

Ea tempestate immortalis recordationis Pont. Max. Leo XIII philosophiae thomisticae instaurandae validissimam navabat operam litteris encyclicis per orbem missis. Ipso itaque suadente, quum a. MDCCCLXXXII in Lovaniensi studiorum Universitate instituta esset nova philosophiae thomisticae disciplina, eiusdem titularis doctor est renuntiatus amplissimus Mercier, qui plures annos optimo cum successu docuit.

Sed ad altiora provehendus erat. Leone XIII volente iterum et suffragante, novum, quod vocant, Philosophiae Superius Institutum anno MDCCXCII sollemniter Lovani est apertum, cui idem Mercier scopus formamque constituit prosequenda, asserens christianis philosophis ad studium directum S. Thomae Aquinatis esse redeundum, nec patiendum iam ut traditionalis philosophia ab hodiernae scientiae

incremento et evolutione prorsus aliena maneat, et, ut ita dicam, quasi adverso flumine remigetur; nobis scilicet esse ad eundos, imo et pacifico certamine aggrediendos omnes illos philosophos, qui christiane doctrinae principiis sint infensi, eosdemque in nostram sententiam esse adducendos sanae rationis validis argumentis; sin minus, illos eo usque perstringi debere, ut communis sensu repugnantia et absurdia quaeque admittere deprehendantur. Quod quidem ipse primus, pluribus de re philosophica editis voluminibus, egregie praestitit.

Superius Philosophiae Institutum, Mercier ipso moderante, brevi tempore floruit; nec exiguum laudem apud omnes sibi promeruit tum magistrorum peritia, tum disciplinarum gravitate et amplitudine, tum denique hodiernis necessitatibus apta accommodatione.

In horum omnium facinorum remunerationem, Mercier doctor, qui iam anno MDCCCVI episcopali insula decoratus fuerat, inter Purpuratos Patres subsequenti anno omnibus plaudentibus adscitus est.

Nec solum tamen palmis in scientiae campo pulchre relatis egregisque scriptis operibus magnam nominis existimationem consecutus est clarissimus iste Romanæ Ecclesiae Princeps; sed et boni pastoris partes optime explevit, ultimo praesertim saeviente bello, quum patriae oppugnatores acriter reprehendebat, suisque civibus, amantissimi patris ad instar, in aerumnis aderat et continenter opitulabatur.

Ad haec, dogmatum integratatem contra Modernistarum errores validissime asseruit atque tuitus est, proque sua in aberrantes a dominico ovili commiseratione Romanaeque Ecclesiae inexplebili amore, Anglicanis cum eadem reconciliandis apostolico animo non sine successu studuit, publicis disputationibus inter utriusque fidei propugnatores opportune excitatis.

Denique sacrorum alumnis bonis mo-

ribus excolendis varia opera conscripsit, doctrinam pietatemque mirifice redolentia.

Liceat ergo nobis tanti Nominis obitum luctuosissimum recolentibus, illud Vergili usurpare, tenue animi nostri solatium:

Semper honos, nomenque suum lauesque manebunt!

H. DEGL'INNOCENTI, O. P.

Ioannes Cagliero.

Moestissimus haec scribo. Ioannes Cagliero, Cardinalis, idemque Episcopus Tuscanus, amicus meus carissimus, quocum per septuaginta et amplius annos, et per diversas rerum et temporum vices, coniunctissime vixi; Romae, omnibus flebilis, in suorum complexu, sanctissime cessit. Quot uno ictu acerbissima vulnera!

Natus Castronovi in Astensisibus, anno millesimo octingentesimo octavo et trigesimo, pie altus est, et mox sub disciplina Ioannis Bosco Augustae Taurinorum vel a teneris unguiculis iam certos nec poenitendos fructus retulit. Vix decimum sextum aetatis annum ingressus, rerum humanarum levitatem despiciens, pietate in Deum et caritate in pueros docendos entescens, constanti iudicio, nomen Piae Societati, tunc primum incipienti, dedit, quae a Sancto Francisco Salesio dicitur; et in ipsa solatia vitae quaesivit. Mitisissimo ingenio et moribus sanctissimis praeditus, omnibus muneribus fungens, egregiam operam Patri navavit, atque a curis publicis vacuus, ingentem in proximum liberalitatem virtutibus cumulavit.

Sacerdotio auctus, in sacris concionibus assiduus, disertus, pugnax, mirum in modum enituit ac primus inter aequales facile habebatur.

Artem musices, cuius fuit scientissimus, quo commodius suis inserviret, ab adolescentia impense coluit, et miris ac suavissimis numeris animos Italorum de-

vinxit. Atque adeo sic docta laboriosaque volumina in re musica apud vulgus editit, ut eius nomen longe lateque facile percrebresceret.

Ad altiora vero Deus eum advocabat.

Ioannes Bosco, Salesianorum legifer, quem divinitus sacras expeditiones populis ad pietatem excolendis componere diu multumque mente volutasset, hasce, duci tamquam supremo, Ei committere fas esse credidit. Hoc sane fuit immortale monumentum quod sibi et suis aere perennius Ioannes Cagliero exegit.

Mirum est quo consilio et qua integritate, quibus curis munera quaeque complevit, ut subito inter sacros missionarios princeps facile diceretur. Rem enim siti demandatam aequo administravit imperio, et Patrem sese in omnibus exhibens, rexit dictis animos, et pectora mulxit.

Nullius infortunium a se alienum pugnauit. Vir frugi, pius, rarissimae fidei, animi constantia Petrum, ardenti religionis studio Paulum retulit. Ad Patagoniam, quae vasta erat Argentinae reipublicae regio, Christo acquirendam electus, ea diligentia et caritate provinciam exornavit, ut ipse *Namuncure*, strenuissimus turmarum agrestium dux, qui alter Abd-el-Kader exstitit, Gallorum nomini in Africa olim infensissimus, pacem ab hostibus peteret et se se ipsis modeste traderet.

Episcopus renuntiatus, nihil de quotidiano cultu immutavit, et sacram sobolem per ardua ad omnem virtutem indulgenter instituit.

Post triginta et amplius annos, quasi miles rude donatus, Italiam merito petiit, et opimis spoliis exornatus, iure apud suos Romae aliquantis per quiescere putavit.

Nec vero diu mansit. Quietis enim impatiens, auctore Pio X. P. M., in medium Americam profectus, prudentia, consilio floruit, integratatis laudem cum animi benignitate cumulavit. Hoc in munere maxime rerum et hominum prudentia eluxit. Pla-

cuit, quod non hominibus inserviret sed religioni, et ius fasque ex animi sententia libero ore defendaret. Atque adeo ita sese rerum publicarum rectoribus probavit, ut voluntati eius obsistere nefas esse putarent. Et qui paulo ante eius consiliis obluctari in deliciis haberent, in obsequium proni, facile patiebantur, ut omnia ad eius voluntatem fluenter.

Hunc tam prosperum rerum cursum voluntas Benedicti XV P. M. interceptit, qui eum inter Purpuratos Patres adsciseret.

Ipse vero, si tot meritorum fructum purpuram romanam est assecutus, invictum a cupiditatibus animum exhibens, *Noster semper omnis manere voluit, nec unquam alio cognomine vocari est passus.*

Ingravescente aetate, sed firmo et integro corpore, ad Tuscanam sedem evectus, in omnibus singulari fuit prudentia, navus, laboris adeo patiens, ut diem saepe totum rebus gerendis continuaret. Cultum Virginis Opiferae impense sovit, receptus pueris exercendis tutandisque aperuit, atque, exemplo Patris, re et consilio iuvit.

Antiquae virtutis imaginem expressit, et quum integre vixisset, ad extremum tempus ita singulari floruit acumine et memoria, ut vix aliud esse possit beatioris senectutis exemplum.

Utinam vero nimio fortasse at non iniusto pudore detentus, medicis in tempore locutus esset! Neque Roma et universa Salesianorum domus illius praesentia carent, neque ego suavissimum amicum desiderarem!

Sed quando illum Deus nobis intercepit, neque alia ratione iam licet nostram ei benevolentiam testari, illius interitum sic feramus, ut nunquam de Eminissimo Viro cogitemus, quin egregias ipsius virtutes meritis laudibus complectamur.

Deo defixus, sanctissimis religionibus pluries rite perfunctus, pridie Kal. Martias, mortalem vitam cum immortali placide commutavit.

Vale in Christo, anima dulcissima, et sodales tuos moerori relictos, in contemplatione virtutum tuarum tantummodo conquiescentes, a Superis identidem resipe!

I. B. FRANCESIA.

CHRISTO REDEMPTORI REGI SAECULORUM TRIUMPHANTI

« *Vicimus! nostris superatus armis
Pendet ex atra cruce Nazarenus;
Vicimus! quis iam memorabit ultra
Nomen Iesu?* »

*Sic triumphabant Stygiae cohortes,
Sicque Iudei, Stygis administri,
Diva cum tandem moreretur ultro
Victima, Christus.*

*Tune vicisti, Satana, rebellem
Quem poli civem Deus, induendus
Carne mortali, pepulit sub ima
Tartara vinctum?*

*Pone custodes, Miser, obseratum
Qui suis cingant gladiis Sepulcrum:
Milites ridet Redivivus; ictos
Fulmine calcat.*

*Nec putes, Christo repetente caelos,
Posse te regnum populare Christi:
Dux suos agros recreat, leonum
Viribus actos.*

*Orbe fac toto rabidi tyranni
Saeviant; saevos patienter agmen
Martyrum lassat, teneris ab annis
Vincere solers.*

¹ Post datas a Pio XI P. M. encyclicas litteras de Christo rege et Christi regis festum quotannis institutum, placuit in nostris hisce paginis revocare carmen, quod de Christo rege saeculorum triumphante, ineunte saeculo XX, canebat noster nunc desideratissimus Franciscus Xav. Reuss.

*Martyrum sanguis nova Christiano
(Mira res!) Agro sata, fusus, addit;
Tuque « Vicisti Galilae! » clamans,
Abiicis arma.*

*Integras bellum tamen et, reiecta
Vi, per offusas tenebras, dolosus
Hostis, oppugnas Fidei nitentem
Eminus Arcem.*

*At dolos frusta struis: haud movendo
Insidet Moles scopulo: Petrusque,
Lectus a Christo moderator Arcis
Excubat usque.*

*Saepe, dum currit rota saeculorum,
Impius clamor sonuit: « Superbum
En ruit templum! » Stygis at ruebat
Nitus inanis.*

*Quamdiu tellus steterit polusque,
Stabit et Christi, violata nunquam,
Arx; nec avellet Crucis inde quisquam
Nobile signum.*

*Saecla viginti tua, iam Redemptor,
Sceptra senserunt: ter et o beati
Qui tibi sese populi tribusque
Sponte dedere!*

*Quippe nolentes, domitos flagellis,
Obsequi cogis; penitusque duros
Conteres olim cruce, cum redibis
Arbiter Orbis.*

FRANC. XAV. REUSS.

COMMUNIA VITAE

Diurni temporis distributio.¹

DAMIANUS, PHILIPPUS.

DAMIANUS. Non te studiorum, non temporis taedet, Philippe? Quoties relegenda est eadem semita!

¹ EX ANTONII VAN TORRE dialogis familiaribus. Passim retractavit hodiernisque moribus aptavit I. F.

PHILIPPUS. — Nunquam me capit taedium temporis.

DAM. — Me autem in dies singulos magis ac magis.

PHIL. — Tu sectaris otia; ego fugio.

DAM. — Atqui, otio nihil est iucundius.

PHIL. — Contra, nihil est otio magis triculum.

DAM. — Fateor, tu nullum remittis tempus; nunquam tam mane egredior, neque tam vesperi domum revertor, quin te conspicier scribere aut mandare memoriae, aut aliquid facere denique.

PHIL. — Vis occupationem meam diurnam omnem a capite exponam tibi?

DAM. — Pervelim.

PHIL. — Cubitu surgo primo diluculo, et comparo ad scholam necessaria. Ut octava sonuit, salutatis parentibus, sine mora confero me ad ludum litterarium, sed sic, ut per templum, quemadmodum bonum Christianum decet, mihi sit transitus.

DAM. — Ut te geris in schola?

PHIL. — Modis omnibus do operam, ne merito obiurger; ne quid dicto factoye vel praeceptorem offendam, vel socios.

DAM. — Probus es, quum ista cogitas.

PHIL. — Quum autem scholae finis si gnum datum fuerit, vasa colligo silentio. Inter eundum curo, ne qua de via declinem, aut aliter perturbem ordinem.

DAM. — Reversus e ludo domum, quid agitas?

PHIL. — Si quid est obsequii praestandum parentibus, obeo; quod si quid etiam superest temporis, mecum aut cum sodali aliquo repeto quod praelectum est in schola; denique praelectionis pomeridianae memoria refrico.

DAM. — Nae, tu parcus admodum es temporis!

PHIL. — Nec mirum, si parcus sim rei, ut multo pretiosissimae, quippe, quum periit, irrevocabilis.

DAM. — Sapis; sed quid deinde rei geritur?

PHIL. Instructa mensa, eidem cum meis accumbo. Postea, si quid vacat, lusu quam honesto laxo animum, usque dum hora revocet in ludum a lusu.

DAM. — An rursum a te aditur templum?

PHIL. — Adeo, si commodum est; sin, aut non sit tempestivum, aut non pateant aedes sacrae, tamen praeteriens, mente et cogitatione Deum saluto. Rursus in ludo, postea dormi idem ago, quod ante prandium. A coena, suavibus fabulis memet oblecto cum domesticis ante focum. Mox, pervoluto Deiparae cum parentibus rosario, prospiram noctem ipsis precor et rogo ut mihi bene dicant; sic mature me ad quietem confero.

DAM. — Laudo institutum. O, si queam assequi!

PHIL. Poteris, velis tantummodo. Ubi assueveris pauculos menses, erunt haec etiam suavia, atque adeo vertentur in naturam.

*****

Selecta ex bibliothecis et archivis

De quodam hymno in honorem

S. Thomae Aquinatis.

Hymnus, quem subnectimus, in honorem S. Thomae Aquinatis est antiquissimus, et repertus est lustris abhinc quinque,¹ in municipali Bibliotheca Burdigalensi a quodam Ordinis Praedicatorum sodali. Quis carminis fuerit auctor nescimus, sed ex duabus primis strophae versibus haud dubie conici potest eumdem a quodam Dominiciano sodali fuisse compositum.

Quum igitur festum Angelici Doctoris in hunc incidat mensem, non ingratum lectoribus « Almae Romae » erit hymnum hunc singularem perlegere; qui, licet metricae latinæ leges plerumque negligat,

alterius tamen celeberrimi hymni ipsius Aquinatis ingeniosa est et pulchra imitatio:

Pange, lingua, gloriosi
Dogmatis mysterium,
Et Aquini² pretiosi
Quem in lucem mentium,
Instar solis radiosi
Rex accedit gentium.

Nostro datus, nostro natus
Thomas est in Ordine,
Et in scholis conversatus,
Sparso verbi semine,
Sui palmam doctoratus
Miro tulit omne.

Nam cum sacrae Corpus coenae
Descripsisset fratribus,
Panis, vini substans plene
Solis accidentibus:
« De me, Thoma, scriptum² bene »,
Crux afflavit auribus.

Verbo vitae, verbum verum
Thomas semper efficit;
Eius stilus dulce merum,
Nec a fide deficit;
Ad docendum cor sincerum
Solus Thomas sufficit.

Tantum, ergo, nos portentum
Venèremur cernui;
Et Aquini documentum
Nostro dispar sensui,
Praestet nostrae supplementum
Virtutis defectui.

Genitori Genitoque
Laus et iubilatio;
Procedenti ab utroque
Compar benedictio;
Aquinatis scriptis quoque
Sua sit laudatio.

Amen.

H. D. I.

¹ Pro Aquinatis.

² Intellige; « est a te ».

EX ITALIS URBIBUS

Sollemnis Athaenaei Catholici Conventus studiis auspicandis.

Ante diem IX Kal. Febr. huius anni, Mediolani, in sacello Athaenaei, Iesu Cordi Sacro, Augustinus Gemellius O. F. M., Rector Magnificus, hora nona sacris operatus, Doctores litteris bonisque artibus tradendis et discipulos omnes, oratione gravissima et ardentissima, ut studiis et pietati operam darent efficacissimis verbis adhortatus est.

Hora autem decimaquinta, quum in maiorem aulam convenissent et docentes et auditores, itemque frequentissimi ii qui dicuntur Athaenaei *amici*, quorum stipe collata necessariae opes copiaeque quaeruntur, Rector ipse Magnificus, qua pollet doctrina, tum de iis rebus quae ad religionem referuntur, tum de rebus humanis, in densa hominum corona luculentissimam studiis auspicandis orationem habuit.

Nempe is, cuius consilio, industria, virtute Athaenaeum exortum est et publico iure acceptum agnatumque, dignissimus quidem erat, qui brevem historiam rerum hucusque gestarum in hac studiorum Universitate enarraret, et pro eius futura prosperitate atque fortuna vota saceret; quibus omnes qui aderant plaudentes assensi sunt.

Huius orationem Ambrosius Ballinius, doctor Indorum linguae et litteris tradendis, excepit, commentationem legens, docetam quidem eandemque elegantem, qua quantum inter Indorum sapientiam et Europae intersit, aliquot etiam poëtarum locis allatis, disputabatur.

Postea Felix Ramorinus, Praeses Ordinis Philosophorum et Philologorum, nomine omnium in Atheneo docentium, scionem quemdam eburneum et argenteum, aere collato, ab insigni artifice perfectum,

quasi signum auctoritatis et potestatis, opportunis verbis usus, Rectori Magnifico detulit, omnibus et donum admirantibus et rem manifesto plausu probantibus.

Denique praetereundum non est, antequam conventus dimissio fieret, XX milium italicarum libellarum summam, Athaenaei Rectori, grati animi atque amoris documentum, aptissimis cum verbis, ab alumno quadam omnium nomine esse datam, ut discipulus, paupertate laborans, qui in hoc Athaenaeo humanioribus litteris iurisve doctrinis vacet, in studiis suis iuvetur.

Utinam, ut Catholici orbis Pater idemque Pontifex Maximus abhinc annis quinque est ornatissime locutus, Athaenaeum hoc nostrum pro rei publicae, pro civium salute, in dies vivat, crescat, floreat!

ALOISIUS DE SANCTO.

EX HISPANIA

Antonius M. Claret.

Postridie nonas Ianuarias huius ineuntes anni Summus Christi in terra Vicarius decretum sollemniter legit heroicas declarans virtutes Venerabilis Patris Antonii Mariae Claret, Archiepiscopi olim Sancti Iacobi de Cuba, Elisabeth II, Hispanorum reginae, confessarii, duarumque Congregationum religiosarum egregii Conditoris.

Tanti eiusmodi diei sollemnitas, etsi luculenta, compluribus fortasse fuerit, non Hispanis, praeterlapsa. His vero actus ille Pontificius maximum momentum induit. Prelo praecone longe lateque per orbem commentatus est, neque adeo ut oportuit, nostro quidem iudicio. Episcoporum enim Hispano-americanorum agitur de capite adeo nobili, ut iure merito omnia necesse sit gratulatione et gloria resonare quod corona, eaque omnium clarissima, sanctitatis, inquam, in gradu heroico, tanti tam-

que eximii praesulis tempora ab Ecclesiae Universalis Principe cincta tandem contueamur. Quotquot eum cognorant, totidem sanctum praedicarunt. Ea nihilominus fuit calumniarum in paeclarissimum virum colluvies, inque integerrimam eiusdem honestatem, ut ex eo nobis exspectandi ius adasset publicam ab Ecclesia satisfactio nem, quoniā Venerabilis ille Episcopus atque Fundator nunquam sese defendere voluit, illud sibi proponentibus immutabiliter respondens: « Scit Deus mihi quid expediat ».

Novum Venerabilem (id quod erat iam ex iure vetere), posteaquam Pater Sanctissimus decretum legerat, in amplissima oratione prodidit quasi Praelatorum exemplar et preli Apostolum. Nihil de Exmī P. Claret operositate, idoneo quidem argumento, perstringam, sed humannissimos *Almae Romae* socios certiores facere malo strictis calami ductibus de mirabili vita Conditoris Congregationis Filiorum Immaculati Cordis Beatae Mariae Virginis, cuius is feliciter sum membrum, qui hos versus exarabam.

Antonius Maria Claret in Hispania apud Catalaunos Sallenti natus est, in oppido fabricationi admodum dedito Vicensis dioecesis, provinciae Barcinonensis, decimo Kal. Ian. anni millesimi octingentesimi septimi.

Initio, sicut parentes, textrinae arti operam navaverat, sed postea ad partem hereditatis Dei sese intellegens vocatum, fabricationem statim amandavit et Vicum in urbem se contulit, ubi optimis studiorum morumque censuris sacerdotale curriculum absolvit.

Sacris initiatu anno millesimo octingentesimo trigesimo quinto, parum diu curam animarum exercuit quam subinde cum Missionarii titulo mutatam voluit. Eo igitur consilio Romam migravit ut Congregationi de Propaganda Fide nomen daret. Hoc tamen ideo non perfecit, quod

exercitiis spiritualibus vacans in Societatis Iesu tirocinio, novum se militem ad castra Ignatiana sensit allectum. Eo servum suum Dominus vocabat, non ut ibi aetatem degeret, sed quo melius in animo ipsius noarentur lineamenta novi Instituti, quod idem Venerabilis paucos post annos erat conditurus.

Etsi in tirocinio Societatis Iesu tamquam in proprio versabatur elemento, eam pacis mansionem ex ignoto quodam in cruce aperto vulnere relinquere habuit. Quod quidem vulnus tam ei accidit divinitus, quam quod olim Societatis Iesu Conditori acciderat in arce Pamponensi

Ergo rev. Claret Hispaniam repetivit et quasi ex incantamento ille morbus evanuit. Protinus eum videris perlustrans indefessus Ibericae peninsulae populos, insulas deinde Canarias, lactos in vinea Patrifamilias colligens ubique fructus. Formam interim novi Instituti operariorum Apostolicorum mente concepit. Ex insulis in Hispaniam iterum reversus quinque secum congregavit iuvenes sacerdotes eodem quo ipse aestuentes ardore, et cum iis anno millesimo octingentesimo quadragesimo nono Vici in oppido Congregationem instituit Missionariorum Filiorum Immaculati Cordis Mariae, quod his nostris diebus tria circiter sociorum numerat millia cum centum et quinquaginta domibus.

Paullo post Congregationem conditam Archiepiscopus Sancti Iacobi de Cuba creatus, sex annos ibi versatus est dioecesim continenter peragrans, incolarum semper se praebens patrem, quos e ruina morali in qua iacebant erexit.

Illiis autem virtutum fama usque ad reginam Elisabeth II pervenerat, quae eum Matritum arecessivit ut sibi a confessionibus esset et a conscientia. Quo quidem munere Venerabilis usque ad infortunatae Regiae exilium perfunctus fuit, nec enim paternus ei animus permiserat difficilis illis temporibus missam facere Regi-

nam. Id nempe acciderat anno millesimo octingentesimo sexagesimo octavo. Anno vero in sequenti adstitit Concilio Vaticano, in quo omnium animos atque oculos ad se convertit propter eam mentis fortitudinem, qua infallibilitatem asseruit Pontificiam. Dogma hoc vix definitum exstitit, iterum in Galliam exsul revertit, apud suos se recipiens filios qui Pratis (*Predes*) in diocesi Perpignanensi domicilium habebant, quo paulo ante seditio popularis Hispanica eos pepulerat. Neque tamen in eo orbis terrarum angulo eximio Praesuli nequitia hominum pepercit, indeque paucis post diebus discedendum ei fuit ad abbatiam quae Fontisfrigidi (*Fontfroide*) monachis Cisterciensibus erat, ubi nono Kal. Nov. anno millesimo octingentesimo septuagesso sanctissime vita decessit.

Ex dotibus eam Magnus Pontifex in novo Venerabili praecipue commendavit, quod sit preli recentis Apostolus. Huius ardentissimo erat accensus amore; quinimo, acri suopte ingenio in longum prospiciente, quanto in honore esset futurus scriptorum calamus in apologeticis rebus feliciter hæriolatus est, et quamquam erat indefessus divini verbi operarius, adeo ut decies milles habuerit ad populum concionem, plus centum edidit libros atque innumeritas volantes plagulas.

Ipse « librariam religiosam » instituit, editorialem scilicet tabernam, quae ex eius operibus multa prodidit volumen centena milia. Ei debuerunt Hispani et « bibliothecas populares » et scriptorum « academiam a Sancto Michaële » nuncupatam, opus quidem novis rebus postea frustratum, quod tamen paucis illis quibus exstitit temporibus uberrimos attulit fructus. Animum plane propagatorem Venerabilis Patris Claret patefacient omnino duo nobiles actus. « Plus quam semel postremis vitae suae annis – ait eius a secretis admodum illustris D. Philippus Rovira – mihi commonefaciendus fuit ut

diutius in lecto remaneret, namque cognitionis alicuius adnotandae aviditate, haud sentiens duabus vel tribus post cubitum horis surgebat atque, scripto iam aliquo libello, dies illucescebat ». Vincentius autem La Puente historiographus summe eruditus ex sese adiunxit: « Erat in ipso ea piorum disperendi librorum cupiditas, ut in itineribus cum regina habitis illos in stationum *prostaculis* (*andén*) distribueret atque per *trahaculí* fenestras in eos deliceret, qui secundum ferriviam forte transirent ».

Nunc dicendi locus esset de Venerabilis Viri virtutibus, sed hac in re seligere arduum est, ideoque silere malumus, ne deficients videamur. Aestimationi autem lectores benevolos haerere iuvabit quam apud Pium Nonum meruerat in una ex audiencie quae illi fuerat concessa, prout Hispanorum Regina ab eodem Pontifice certior facta est: « Vidi D. Claret; in eum hominem Dei intuitus sum ».

Pro tanta ipsius sanctimonia tantisque laboribus homines, iniqui nempe, conviciis atque omnis generis contumeliis eum insectati sunt. Calumnias si legas quarum terminus erat, ipse cohorresces. Vita vero eius et mors fuerunt quod lapideum, sub quo sepultus est, prodit epitaphium:

DILEXI IVSTITIAM

ODIVI INIQVITATEM

PROPTERA IN EXSILIO MORIOR.

De Patris Claret erga Mariam pietate ob quam et Ligerius Hispanus et Apostolus Mariae a compluribus vocatus est, deque auctore cogitans libelli *De vera devotione*, cuius ille adeo est similis, ad eumdem etiam transferre ausim Beati Grignonis de Montfort lapidem sepulcrem:

Quid cernis viator? Si vitam quaeris, nulla integrior;
Si pietatem in Mariam, nullus Bernardo similior.

Cervariae in Hispania, Kal. Febr. MCMXXVI.

EMMANUEL JOVÉ, C. M. F.

PRO IUNIORIBUS

Parvum antibarbarum.¹

Summitas - Fastigium.

Superbire - Efferre se; Inflari.

Superficialis - Levis; Brevis.

Superficies - Extremitas.

Superfluus - Supervacaneus.

Superior (alicius religiosae sodalitatis) - Magister; Praepositus; Praeses.²

Supernaturalis - Vires naturae superans.

Superscriptio - Titulus; Inscriptio.

Supplere (aliquem) - Partes alicuius sustinere.

Supplicatio - Supplices libelli.

Supponere - Pro certo ponere (sumere).

Supradictus - De quo supra dixi; Quem supra commemoravi.

Suprahumanus - Humanum fastigium excedens; Supra humanam sortem elatus.

Supraintendens - Curator; Procurator; Praefectus; Praepositus.³

Suprumerarius - Supra numerum; Adlectus supra numerum.

Suspensus (a divinis) - A sacris abstinere iussus.

Symmetria - Partium congruentia et aequalitas.

Sympathia - Naturae cognatio et quasi concentus et consensus; Naturae (Ingenii) convenientia (coniunctio; similitudo); Rerum (Naturae) concordia.

Sympathizare cum aliquo - Cum alicuius natura et moribus congruere; Cum aliquo natura et moribus convenire.

Symphonia - Musicus concentus.

Tabarrum - Paenula.

Tabefacere - Consumere; Confiscere.

¹ Cfr. fasc. sup.

² *Superior generalis*: Summus Magister. - *Superiores Ecclesiastici*: Christiani nominis proceres.

³ Itaque: Curator sumptibus coercendis; Cur. operum publicorum; Praefectus operi perficiendo; Praefectus annonae; Procurator a rationibus, etc.

Tabernaculum - Sacrum; Opertum. *Tactica (militaris)* - Belli artes; Ratio ac disciplina belli.⁴

Taediose - Moleste; Aegre.

Talcum - Lapis specularis.

Talentum (donum naturae) - Ingenita facultas; Insitae dotes; Naturae dona egregia; Dotes animi singulares; Ingenium; Ingenium et virtus.⁵

Tam bene quam poteram - Pro viribus; Pro virili parte; Pro rei copia.

Tangibilis - Sub tactum cadens.

Taram facere - Deducere (pondus, nummos, etc.).

Tardatio - Mora; Tarditas.

Tardivus - Tardus; Serus; Serotinus; Lentus; Plumbeus.

Taxa - Tributum; Decuma.³

Taxare - Aestimare; Exagitare; Vituperare; Reprehendere.

Taxative - Definite; Aperte; Nominatum.

Technica - Ars; Ratio.⁴

Tegmentum - Tegumentum; Tegmen.

Temerarie - Temere; Audacter; Inconsiderate; Imprudenter; Leviter.

Temperamentum - Ingenium; Natura; Animus.

Temperies - Temperatio.

Tempista (de cantu) - Mensurae diligentissimus.

Tempora gravia (mala) - Temporum iniquitas (acerbitas).

Temporalis - Caducus; Fluxus; Brevis; Ad tempus.⁵

¹ Hinc *Tacticus*: Bellicae artis (Rei militaris) peritus.

² *Talentum oratorium*: Facultas et copia dicendi.

³ *Taxa iuxta focos*: Tributum capitisi; Capitatio; Capitularia - *Taxa singulis attributa*: Tributum virtim impositum - *Taxa additionalis*: Accessio - *Taxa progressiva*: Tributum ex censu - *Taxa indirecta*: Vectigal.

⁴ Hinc *Technicus*: Artifex - *Technica vox*: Artis vocabulum - *Technice*: Artificiose - *Institutum technicum*: Artificum scholae - *Technologia*: Artium studia et doctrinae.

⁵ Hinc *Temporalitas*: Possessio ad tempus.

Tempus Paschale, Natalicium, etc. - Feriae Paschales, Nataliciae, etc.¹

Temulentia - Ebrietas.

Tenebrositas - Tenebrae.

Tenere - Amanter; Pie; Piissime.

Tenetur hoc facere - Oportet; Munus eius est; Partes eius sunt.

Tenor - *Tenor vitae*: Vita; Vitae ratio (cursus, institutio). - *Tenor litterarum*: Exemplum - *Tenor sermonis (verborum, cogitationum)*: Sententia - *Tenor (in cantu)*: Vox media.

Tentamentum - Tentatio.

Tentare (aliquid facere) - Conari; Operam dare (studere) ut...

Tentio - Contentio; Certamen; Alteratio; Iurgium.

Tepiditas - Tepr.

Terminus - Constituta (Certa) dies.²

Terra firma - Terra continens; Solum.

Terrefacere - Terrere; Terrorem inferre.

Terreus - Terrenus.

Terrigenus - Terrigena; Terrae filius; Terra ortus.

Terrorismus - Saeva (Atrox) dominatio.

Terroristae - Qui omnia terrore ac metu agi volunt.

Testimoniales litterae - Consignationes.

Textus (auctoris) - Verba (Sententia) auctoris.

Thaumaturgus - Miraculorum actor.

Theatrum (belli) - Belli sedes.³

Theismum - Rationalis Dei cognitio.

Thema - Res (Quaestio) proposita; Disserendi (Disputandi) causa.⁴

¹ *Quattuor tempora*: Ieiunia verni, aestivi, autunnalis, hiberni temporis - *Recto tempore*: In tempore; Tempestive.

² Barbarice quoque adhibetur pro «Vox; Vocabulum».

³ *Theatrum anatomicum*: Schola anatomica - *Musices theatrum*: Odeum.

⁴ Inde: Ponere de quo quis disputet - *Thema evolvere*: Locum tractare - *A themate exire*: A proposito egredi (aberrare) - *Ad thema redire*: Ad propositum reverti.

Therapia - Medendi ars; Curatio. *Thesis* - Lecta sententia; Quaestio, Res proposita.

Theoria - Ratio; Ratio et disciplina (doctrina) - Disciplinae formula; Contemplatio et mentis agitatio; Cogitatio; Ars Artis pracepta; Dictamina.

Thesaurarius - Quaestor aerarii; Mensarius.

Thesaurizare - Aurum (Argentum; Pecuniam; Divitias) congerere; Pecuniam cogere (coacervare); Nummos construere.

Tigratus - Varius.

Tisana - Ptisana; Sorbitio; Medicata potio.

Titubantia - Titubatio; Haesitatio; Dubitatio; Animi fluctuatio.

Titulus - *Tituli honorum*: Nomina (Vocabula) honorum. - *Titulus libri*: Libri inscriptio. - *Benemerentiae tituli*: Iura. - *Commendationis tituli*: Commendabilia. - *Amoris (Observantiae, etc.) titulo*: Amoris (Studii) caussa, etc. - *Eo titulo*; *Alio titulo*; *Lucri (et sim.) titulo*: Eo nomine; Alio nomine; Lucri nomine.

Tolerabiliter - Toleranter; Patienter; Aequo animo; Moderate.¹

Tonus (vocis) - Sonus vocis; Vox.²

Tormentare aliquem - Aliquem cruciare (excruciare; discruciare; torquere; vexare; angere); Suppicio aliquem afficere; Omni crudelitate (cruciatu; tormentis) lacerare; In aliquem crudelitatem exercere (adhibere); Tetos cruciatu alicuius; Ad verbera cruciatu in aliquem descendere.

Torrentialis (pluvia) - Imber maximus (immodicus; effusus; praeceps).

¹ Cicero adhibet «Tolerabilius».

² *Tonus elatus*: Sonus excitatus - *Tonus intermedius*: Vox mediocris - *Tonus naturalis*: Vox inclinata (depressa) - *Tonus minor*: Sonus flexus - *Tonus pateticus*: Naturalis quidam dolor - *Musicae toni*: Modi - *Tonalitas*: Concertatio - *Tonum dare chorus*: Adspirare chorus.

Tortuositas - Flexio (Flexus); Inflexio; Obliquitas;

Tortura - Quaestio; Tormenta; Cruciatu.

Totalitas - Totum; Universum; Tota (Universa) res; Rerum universitas.

Trabaculum (Navis genus) - Myoparo.

Trabeatio - Contignatio.

Trachea - Arteria aspera; Arteria; Spirandi meatus.²

Tractatus - Liber; Disputatio; Disceptatio; Foedus.³

Traditio - Fama; Memoria; Sermo; Vetus opinio; Opiniones vulgi; Veterum fabulae.⁴

Traditor - Perduellis; Parricida; Proditor (patriae).⁵

Traducere (in aliquam linguam) - Reddere (Interpretari) aliquid (graece, latine, etc.); Vertere (Converte; Transferre) in sermonem (graecum, latinum, etc.).⁶

Transactio - Compositio; Pactio; Conventum.

Transatlanticus - Transmarinus.

Transcurate - Incuriose; Negligenter; Solute ac negligenter.

Transfigurare - Aliquid in aliam formam convertere; Alicuius rei formam mutare.⁷

¹ Itaque; In quaestionem abripere; Aliquem dare tormentis (in tormenta); Quaerere tormentis de aliquo; Alicui tormenta admovere. - *Torturare se*: Sese adfligere.

² *Trachealis* - Arterialis.

³ *Tractatus elementaris*: Scientia literarum - *Tract. rhetorices*: Artes rhetorum - *Tractatus pacis*: Pacis conditiones; Pax.

⁴ *Traditio scripta*: Litterae; Monumenta litteratum - *Tradionalis*: Antiquitus traditus; Usu perceptus; More institutoque (Ex instituto) maiorum.

⁵ *Traditrix* - Quae prodidit.

⁶ *Traductor* - Interpres.

⁷ *Transfiguratio* - Conversio; Mutatio - *Festum transfigurationis Iesu Christi*: Festum D. N. Iesu Christi in Thabor effulgentis; Solemnia quod hac die D. N. Iesus Christus insigni luce coruscus tribus Apostoli visus est.

Transitorius - Fluxus; Caducus; Brevis; Ad tempus.

Translatio - Conversio; Interpretatio; (Cfr. *Traducere*).

Transmodate - Immoderate; Immodice.

Transmutatio - Immutatio.

Transparere - Perlucere.¹

Transverse - Transversum; Ex transverso.

(*Ad proximum numerum*).

I. F.

¹ *Transparens* - Perlucens; Perlucidus; Perspicuus.

ANNALES

Gallicae res.

Civiles res in Gallia inquietae atque incertae manent, quum inter publici coetus legibus ferendis animos et senatorum consensus de rationibus ad rem oeconomicam valide restituendam reperiri non potuerit. Quod si Briandus, administratorum collegii praeses, post diutinam sessionem per integrum noctem productam, absque socialistarum suffragio, a popularium assensu pecuniarias a se propositas leges combatutas vidit, dubium est an eundem successum apud senatum sit consequuturus; quin etiam num necopinata causa intercessura sit, per quam supremo munere sibi sit abdicandum.

Interim Romae praecipuarum tum Europaearum tum Asiae et Africæ nationum delecti viri congregati sunt, ut Gallici in Syria mandati conditions perpendent, habita ratione descriptionis rerum gestarum a Gallis exhibatae, cui vehementes Syrii petitiones opponunt.

* *

Nationum societas.

Primis huius Martii mensis diebus Nationum Societatis Genevae summum consilium habebitur, ut de Germaniae ad-

missione et in ipsum statuat, postquam eamdem nationem in foederatarum numerum adsciverit. Huiusmodi factum quaestionem movit de amplificando in Societate ipsa Consiliariorum numero. Locum enim in ea repetunt et Poloni et Hispani et Brasilienses... Quid inde? Angli et Galli mentem suam pandere hoc usque renuerunt, anticipesque haerere evidenter. Dicunt Suevos difficultatem, ad tempus saltem, soluturos, opinatos non Consilio, sed sociorum tantum Comitiis licere sententiam in arguento dicere, quippe cum rei natura idem sit penitus coniunctum. Eventus docebunt.

**

Italorum Africana colonia amplificata.

Tradito, ut suo tempore nunciavimus, praeter Iubam flumen Italorum territorio, hi ut tutam sibi sedem compararent, locum in regione desertissima habitabilem occuparunt, in quo reliquiae Senussitarum patris servantur, septuaginta chilometra latum, et quasi centrum viarum inter Cyrenaicam et Aegyptum.

Res absque sanguinis effusione facta est: incolae Italorum imperio aequo animo sese subiecere.

Kal. Martii MCXVII.

POPULCOLA.

VARIA

De suimet victoria.

Inter cetera quibus Deus pro infinita bonitate sua hominem ditavit, praeclarissimum illud cum divo Alighero dicendum est, quod *Libertas* appellatur. Hanc, primo flore iuventae, somniant adolescens; huic studet sapiens; hanc requirit negotiosus homo; hanc sequitur grandaevus aetate vir.

HERM. M. IACOBELLI.

¹ Or. pro Marco Marcello, cap. III.

Sed undenam illam exquirunt? In auro forsan, in profusis dapibus atque conviviis, in vino et in probris. At sunt haec prorsus libertatis inimica. Vere liber est non qui mulcet, sed qui suas refraenat cupiditates atque in servitatem redigit. Quemadmodum enim pacem appetenti, bellum parandum est; ita homini ad veram libertatem nitenti illius propriam, qui vestigia sequitur Christi, implacabile sibi bellum suisque est voluptatibus indicendum.

Haec animis hominum principia altis a natura insculpta inveniuntur, ut ethnici quoque magno opere senserint atque extulerint. Sanctiorem ex rei Christianae Patribus mihi audire videor, quum Tullium audio: « Animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare, adversarium nobilitate, ingenio, virtute praestantem, non modo extollere iacentem, sed etiam amplificare eius pristinam dignitatem; haec qui faciat, non ego eum cum summis viris comparo sed simillimum Deo iudico ». ¹

Nosce te ipsum - in fronte sua gerebant scriptum fana veterum deorum, - quisquis es, antequam appropinques ad aram numinis. Et sacrae litterae altius etiam hominem monent: « Qui sequitur me (Christum Dominum) non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae ». Ipse enim via, veritas et vita vocatur; semita bonorum omnium, aeternae lucis sol et splendor qui nullo unquam tempore restinguetur; in terminatae et vitae origo atque possessor.

Ad Ipsum igitur eamus, Eius vestigia sectemur corde magno et animo volenti, Eius amplectamur Crucem, in qua salus invenitur, vita, et nostra ab inferis revocatio, per quam mortalis homo aeternis in caelo gaudiis perfretur, et, dispulsis tenebris, indeficientis vitae lumine coruscabit.

Gallus de luctis monet.

In altum feram quod natura caput Superbus admodum dico per compita: Ita me perfide profani reputant; Caput sed flecto tantum pro violentia, Id est quum cogor receptare pabulum. Ita tunc aptos oculos adhibeo, Ut unum vertam penitus ad epulas, Ad caelum callidus vortam sed alterum. Solus ego avium prodigi in publicas Scenas Athenis in urbe saepissime. Proh pudor! Quisnam tetricus non memorat Me tunc pugnare duriter ad incita? Qui virum fremitus, foeminarum favor, Ut unus alteri necem compelleret! Ea est pugnandi voluntas in cordibus, Ut unus abeat nostrum superior. Est tolerandus modus hic in bestiis, Non inter homines consilio praeditos! In cunctis esto semper execrabilis! Mecum tu morem condemnabis maxime, Apud profanos improbe qui invaluit, Suas ut rixas dirimant cum sanguine. Illi improbandi et mea sunt sententia Testes intersunt pravo qui in certamine; Hunc morem dicam barbarum tantummodo? Felinum potius dices molossicum. Hanc ego gallus sententiam profero, Et omnes invoco caelum respicere, Vel inter positos multas molestias.

SUBALPINUS.

Iocosa.

Tuccius in schola.

MAGISTER. - Euge! Si ego te tribus nummis donavero, quinque autem addiderit pater tuus, quot nummos in sinum ingeres?

TUCCIAS. - Decem!

MAGISTER. - Vae!

TUCCIAS. - Apprime quidem; duos enim iam possideo.

MAGISTER. - Numera binas res easque potiores, quarum altera superiore iam saeculo extaret; altera autem nondum esset.

TUCCIAS. - Tu et ego, magister optime!

Aenigmata.

I

Fons vitae *primus*, sensus qui novit amoris; Frigore brumali candidus *alter* adest. Imbris nuncia saepe, volucris provida fati Est *totus*, saeclis vix moritura novem.

II

Vox prior antistes venerandus Christicolarum, Altera vox anni tempora grata notat. Has voces miscere subit tua corda cupido? Fac cito: nasceret planta soporifera.

Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent: 1) *Rus*; *Crus*; *Crustum*. - 2) *Do-mus*.

Libera a pittacis responsa.

Cl. v. ANT..... BA....., Czerwinski. - Auctor, quem indicasti, opera quisnam ediderit prorsus ignoro.

Rev. GU....., LEN...., - Pistorii. - Subnotationem tuam a mense Ianuario MCMXXVI adnotavimus.

Cl. v. AL..... BAR....., Gerace Marina - Ignoscas mihi: tot sum curis oppressus, ut humanissimis litteris tuis nondum responderem quiverim. De novo certamine Ruspaniño nullus ad hosce dies nuntius.

Dnae. DE BOIS....., St. Brieuc. - Ex tuis litteris mense Octobri missis neque nomen neque domicilium explicare valimus. Itaque exspectavimus dum iterum clarius scriberes, et nunc subnotationem inivimus cum mense Ianuario huius anni. Annuum vero pretium subnotationis est italicarum libellarum triconta; reliquias igitur pro tua humanitate mittas.

Cl. v. IO.... FAL....., Saluggia. - Paravianum accepi, quamquam, ut scis, formae illi assentiri non possunt. Librorum elenchum ad temittendum ab Editore illo sollicitavi.

COLLEGIO JOSEPHINO, Bonn. - Querimonias vestras Taurinensi bibliopolae exposui.

A SECRETIS.

PANCRATIUS

[12]

Actio dramatica FRANCISCI WIELAND - (Latine reddidit Andr. Haberl)

CORV. Torquate, an tu coeptum iter interrumpes? Odi ego dimidium facinus, sive bonum id, sive malum est.

TORQ. Nimium quantum proditione iam contaminor! Nunc vero improbitatem me iubes absolvere. Quam mihi bene erat, in Christianorum quum essem numero! Multa in eorum coetibus tuli beneficia. Hos ego sordide nunc tradam gladio? Non possum.

CORV. Facies tamen, ignavissime! Aut enim mihi obsecutus ad salutem humani generis Christianorum necum progeniem delebis, aut in carnificinam te dedam illico. (*Ad car. nifices*) Accedite! Expedite compedes!

TORQ. Ergo nullus iam mihi ex hoc interitu relinquitur exitus? Longis cruciabior noctibus conscientia sceleris. Et omnes aurae in aures susurrabunt proditorem. Postremo actum est. Christianus fui, sum electus ex Ecclesia. Ecquem misereat proditoris? Sive pergam ire, quo nunc iter est, sive in via consistam media, occidi, interii. Et si consistam, quid mihi accidet? Diei, quo ego natus sum ilicet in malam crucem! Occidimus. Proinde extremis accumbamus epulis! Proh, Deus immortalis, quantum unum peccatum est exitii!

CORV. Agedum, procedendum, proditor; sero est!

TORQ. Ah! Abi in malam rem! Proditem vocas? Enervati hominis atque imbellis uterus opera. Sequor. (*Milites cum Torquato abeunt*).

CORV. (*gestiens*) Ad anguum nidum subterraneum procedimus. Iam, Pancratii, glabra vipera, quantumvis caveas, non effugies manus meas. Te, rursus si convenero, hoc sit dictum: Caput tuum decidet! (*Abit, et demittitur siparium*).

EXPLICIT ACTUS II.

ACTUS III.

Scena est locus catacumarum subobscurus. Muri ornantur signis disciplinae arcanae et habent loculorum opercula picta.

Ad laevam accessus per tres quattuorve gradus. Media est ara humilis, sed simplex, in gradu posita. Adest magnus numerus Christianorum. Ad aram est CAIUS pontifex et REPARATUS diaconus. Adest TARCISIUS puer; SEVERUS cum sarculo, PANCRATIUS. Clausa adhuc scena, psalmi XC versus canuntur.

SCENA I.

CAIUS. Res Divina peracta est. Manete in fide Christi! Diligenter thesaurum in vasis fragilibus, quem accepistis, servate. Pressurae instant tempora. Portaene omnes clausae sunt?

SEVERUS. Custodes positi sunt ad omnes aditus. Nemo non initiatus huc accesserit.

CAI. Quousque, Domine, quousque in terra cruenta haec saeviet discordia? Feroce in aureis palatiis bacchabunt libidines, quum princeps pacis, rerum Dominus, ne unam quidem casulam possideat, alte reconditus in caecis terrae latebris? Sed haec, fratres, ne vos terreat! Deus et Dei iussu Angeli vos protegunt. (*Mora*). Novae caedis edictum contra Christum a Caesare audio esse editum. Sebastianus id ante ipsum sacrum cursu fere examinatus detulit. Post ad officium statim revertit. Cavete igitur! (*Movetur turba*). Hac ipsa nocte ratum erit.

REPARATUS. Pater Sancte, misereat te etiam miserorum, qui anhelant panem caeli.

CAI. Quorumnam, fili?

REP. An te latet, quod his horis multis factum est fratribus? Qui adhuc nocte in somnis oppressi, vinci catenis detrusi sunt in carcерem, iam Petri praesentia consecratum? Illic exspectant martyrium. (*Movetur turba*).

(*Ad proximum numerum*).